

Asia: VN/21836/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Lausunto

2. Strategian lähtökohdat

Allergia-, iho- ja astmaliitto tukee vahvasti strategian linjausta yhteiskunnallista kestävyysmurroksesta keinona turvata luonnon monimuotoisuutta ja pysäyttää luontokato.

Liitto pitää tärkeänä, että keinoja vastata aikamme ympäristöhaasteisiin, luontokatoon ja ilmastonmuutokseen, on nopeasti ja määrätietoisesti luotava ja toteutettava. Liitossa luonto- ja ympäristöaiheiden parissa on jo tehty pitkäjänteistä työtä niin tutkimuksen ja tiedottamisen kuin ihmisiä luontoon aktivoivan, luontosuhdetta vahvistavan ja luontotietoisuutta lisäävän toiminnan ja hankkeiden kautta.

Liitto näkeekin, että sosiaali- ja terveysalan järjestöt voivat merkittävällä tavalla vaikuttaa luonnon monimuotoisuusstrategian toteutumisessa koko yhteiskunnan läpäisevän kestävyysmurroksen edistäjinä. Järjestöillä on monta roolia, ne voivat valtakunnallisesti ja paikallisesti vaikuttaa tiedon tuottajina, viestijöinä, kansalaisten aktivoijina ja edunvalvojina sekä tasa-arvoisen, osallistavan ja luonnosta vastavuoeroisesti huolehtivan yhteiskunnan puolestapuhujina.

3.1 ja 3.2 Päätavoite ja tarkemmat tavoitteet

Liitto näkee, että strategian lukuisilla ihmisen terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen liittyvillä tavoitteilla saadaan lisää painoarvoa luonnon monimuotoisuuden vaalimisen merkitykselle. Tavoitteilla pyritään muun muassa vaikuttamaan arvoihin ja asenteisiin, joihin pohjaa halu toimia luonnon puolesta. Arvopohjan muutos on tarpeen, mutta se on todennäköisesti prosessina hitaampi. Siksi on tärkeää, että strategiassa on mukana myös nopeammin tavoitteeseen tähtääviä keinoja. Oikeansuuntaisten ja tarpeellisten tavoitteiden toteutuminen on strategian onnistumisessa keskeistä. Strategian pohjalta laadittavan toimintaohjelman toimenpiteet ovat tässä avainasemassa.

3.3 Luonnon tilan tavoitteet

-

3.4 Suojelu ja ennallistaminen

-

3.5 Paineiden vähentäminen ja juurisyihin vaikuttaminen

Liitto pitää tärkeänä, että strategiassa on huomioitu luonnon monimuotoisuuden tuottamien ekosysteemipalvelujen sekä ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden yhteys. Luonto vaikuttaa tutkitusti niin fyysiseen, psyykkiseen kuin sosiaaliseen hyvinvointiin. Allergisten sairauksien sekä muiden tulehduksellisten sairauksien, kuten sydän- ja verisuonitautien sekä diabeteksen, riskiä voidaan vähentää takaamalla immuunijärjestelmän tarkan toiminnan tarvitsema kosketus maaperän mikrobeihin. Kansanterveydellinen perusta antaa vahvan kannustimen muuttaa yhteiskunnan käytäntöjä kohti luonnon monimuotoisuutta vaalivaa suuntaa. (Tavoite 19.)

Liitto muistuttaa kaupunkiluonnon merkityksestä luontosuhteelle ja terveyttä tukevalle luontokosketukselle. Suurin osa suomalaisista asuu kaupungeissa, joiden viheralueiden määrällä ja laadulla on sekä luonnon monimuotoisuudelle että terveydelle keskeinen merkitys. Liitto näkee hyvänä, että rakentamattomien alueiden ja ma kosketuksen merkitys terveydelle tuodaan strategiassa selkeästi esiin. Asfaltin peittämä pinta vähentää niin luonnon monimuotoisuutta kuin mahdollisuuttamme altistua immuunijärjestelmämme suojatekijöille. (Tavoite 19.)

Luontosuhteen luomiseksi ja ylläpitämiseksi sekä luontokosketuksesta saatujen terveys- ja hyvinvointivaikutusten tavoittamiseksi jokaiselle on taattava pääsy luontoon. Liitto painottaa, että lähiluonnon saavutettavuus on tärkeää turvata erityisesti heille, joiden pääsy kauemmas on hankalampaa, kuten lapsille, vanhuksille, liikuntarajoitteisille ja vähätuloisille. On myös huomioitava, että eri elämänvaiheissa luontoon liittyvät tarpeet voivat olla erilaisia. Tavoitetta tasaveroisuudesta voidaan edistää huomioimalla esteetön ja matalan kynnyksen lähiluontomahdollisuus läpi elämänkaaren. (Tavoitteet 11,19.)

Liitto tukee strategian näkemystä aktiivisen luontotoimijuuden merkityksestä. Toiminta siirtää luontotiedon käytäntöön, syventää omakohtaisen kokemuksen kautta luontosuhdetta ja vahvistaa arvoperustaa, jota tarvitaan käyttäytymisen muutoksiin. Liitto painottaa lapsuudessa syntyvän luontosuhteen ja säännöllisen luontokosketuksen merkitystä pohjana kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille, tulevalle terveydelle sekä luonnon monimuotoisuuden arvostukselle. Päiväkodeissa ja kouluissa luonto- ja ympäristökasvatuksen tarjoama tieto voidaan luontevasti yhdistää toimintaan lähiluonnossa. Tavoitetta edistää se, että päiväkotien ja koulujen lähiluonto turvataan, ulkona oppimista lisätään, ja luontokosketuksen siirtymistä myös osaksi perheiden säännöllistä arkea tuetaan. Väestötasolla sosiaali- ja terveysjärjestöt voivat edistää kaiken ikäisten mahdollisuutta vaikuttaa lähiluontonsa monimuotoisuuteen ja saada hyvinvoinnin ja merkityksellisyden kokemuksia esimerkiksi järjestämällä luonnonhoito- ja vieraslajinpoistotalkoita. (Tavoitteet 8, 11.)

Liitto näkee, että yhdyskuntasuunnittelu ja kaavoitus ovat merkittävässä asemassa siinä, kuinka arkikosketus monimuotoiseen lähiluontoon turvataan. Strategiatavoitteen mukaisesti on huolehdittava, että jokaisella on mahdollisuus osallistua ja saada äänensä kuuluviin kaavoitusprosessin eri vaiheissa. Liitto ehdottaa, että tähän osallistamiseen jo olemassa olevia menetelmiä tulisi käyttää enemmän. Tietoa asukkaiden tärkeiksi kokemista luontoalueista ja niiden monimuotoisuuden tuottamista virkistys-, terveys- ja hyvinvointiarvoista voidaan saada kyselyillä, karttapohjaisilla sovelluksilla ja työpajoja järjestämällä. Monitavoitearvioinneilla saadaan esiin ja yhteismitallistettua luonnon monimuotoisuuden tuottamien aineettomienkin hyötyjen arvoa. Silloin ne voidaan huomioida päätöksenteossa ja sovittaa yhteen muiden maankäytön intressien kanssa.

Liitto näkee myös, että maankäytössä on kielteisten vaikutusten minimoimiseksi toimittava ensisijaisesti lieventämishierarkian mukaan. Kun haittoja ei voi välttää, on syytä lisätä luontoarvoja toisaalla hyvittävän ekologisen kompensaation käyttöä. Poliittisilla päätöksillä, kuten strategisilla linjauksilla laatia luonnon ja asukkaiden yhteistä hyvinvointia edistäviä yleiskaavoja, voidaan edelleen vähentää luontoon kohdistuvaa painetta. (Tavoitteet 9, 15.)

Liitto kannattaa vahvasti tavoitetta saada monimuotoisen luonnon tuottamat terveyshyödyt osaksi sairauksien ennaltaehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta. Liitto näkee, että tällä hetkellä luonnon hyvinvointia ja terveyttä edistäviä vaikutuksia alihyödynnetään. Tavoitteen saavuttamista edistää se, että sosiaali- ja terveysalan yliopistoihin ja korkeakouluihin lisätään opetusta luonnon monimuotoisuuden ja hyvinvointi- ja terveysvaikutusten kytkeytyneisyydestä. Tärkeää on saada tieto siirtymään hoitokäytäntöihin ja järjestelmällisiin hoitopolkuihin. Sairaaloissa ja hoitolaitoksissa olisi lisäksi tasavertaisuuden takaamiseksi etsittävä keinoja, joilla luontoa voidaan tuoda hoivaympäristöön ja siirtää koteihin heille, jotka eivät itse pääse luontoon. Liitto ehdottaa rahoituksen lisäresursseja piloteille, joissa luontoa hyödynnetään sosiaali- ja terveysalalla. (Tavoitteet 18, 19.)

Liitto pitää hyvänä tavoitetta taata tutkimusrahoituksen riittävyys ja pitkäjänteisyys. Strategiassa on erityisesti mainittu luonnon monimuotoisuuden pitkäaikaisseuranta. Liitto ehdottaa, että strategiassa tuodaan painokkaasti esiin myös luonnon hyvinvointi- ja terveysvaikutusten tutkimuksen tärkeys. Lisää tietoa tarvitaan muun muassa luonnon terveysvaikutusten pitkäaikaisseurannoista, luonnon monimuotoisuuden määrän ja laadun yhteydestä terveyteen, millaiset mikrobit ja mikrobiyhteisöt ovat tärkeitä immuunijärjestelmälle sekä luontoterveystoiminnan vaikuttavuudesta esimerkiksi koskien sitä, kuinka arkista luontoaltistusta parhaiten edistetään. Monitieteisen perus- ja soveltavan tutkimuksen rahoitus ja varsinkin kestävyys- ja ympäristötieteitä, sosiaali- ja terveystieteitä sekä lääketiedettä yhdistävien poikkitieteellisten koulutusohjelmien rakentaminen yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin edistää yhteiskuntamurrokseen tarvittavan tiedon saantia. Samoin tietoa käytäntöön soveltavia hankkeita on syytä rahoittaa, ja painotettava vaikuttavuusarvioinnin merkitystä. (Tavoitteet 17, 19.)

3.6 Saamelaiset ja luonnon monimuotoisuus

-

3.7 Suomi maailmalla

-

Muita huomioita luonnoksesta

-

Heikkinen Risto
Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry

